

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР**

**CURRENT PROBLEMS OF SOCIAL WORK
AND SOCIAL SECURITY:
EUROPEAN AND NATIONAL DIMENSION**

**Матеріали
I Міжнародної науково-практичної конференції
27-29 травня 2021 року**

Луцьк – 2021

УДК 364(4 + 477) (08)

A43

Рекомендовано до друку вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 5 від 28 квітня 2021 р.)

НАУКОВА РЕДАКЦІЯ

Дубич К. В. – доктор педагогічних наук, професор

Лякішева А.В. – доктор педагогічних наук, професор

Слозанська Г.І. – доктор педагогічних наук, доцент

Чернета С. Ю. – кандидат педагогічних наук, доцент

Дурманенко Є. А. – кандидат педагогічних наук, доцент

Гулько С. О. – кандидат педагогічних наук, доцент

A43 Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) [Текст] / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. 208 с.

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір».

Матеріали подано в авторській редакції.

Сорока Ольга	
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	142
Файдюк Олена	
ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИЦЯМ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	146
РОЗДІЛ 3. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ, СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	151
Гулько Степан	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	151
Коваль Ганна, Галабурда Мар'яна	
ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ НАДАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ.....	155
Корпач Надія	
ДОКУМЕНТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	160
Косинська Олена	
ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	164
Міщик Людмила	
АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	168
Остапчук Вікторія	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	172
Петрович Валерій	
ОРГАНІЗАЦІЯ ФАХОВОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	177

Петрук Вікторія	
ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ ДО МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	178
Савицька Анна	
ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З СОЦІАЛЬНО ВИКЛЮЧЕНОЮ МОЛОДДЮ.....	186
Спіріна Тетяна, Котелевець Анастасія	
СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	189
Чернета Світлана	
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ ФАХІВЦЯ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ.....	193
Шахов Володимир, Шахов Владислав	
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	197
ДОДАТКИ.....	202

Тетяна Спіріна,

кандидат педагогічних наук, доцент

Київський університет імені Бориса Грінченка

Анастасія Котелевець,

аспірантка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Професійна підготовка майбутнього фахівця соціальної сфери включає в себе багато компонентів. Одним з них є розуміння важливості залучення до волонтерської діяльності не лише отримувачів послуг, але й самого фахівця. Студентам важливо бути соціально активними не стільки для глибокого занурення у професію, скільки для розвитку власної особистості у різних видах діяльності, що у подальшому зможе покращити загальний рівень професіоналізму фахівця. Волонтерська діяльність у закладі вищої освіти сприяє професійному становленню студентів, формує певні життєві позиції, сприяє саморозвитку та самореалізації студентів, дає можливість засвоювати соціальний досвід.

Згідно з проєктом «Стратегії розвитку державної молодіжної політики до 2030» станом на 1 січня 2019 р. в Україні зареєстровано 10,9 млн людей віком від 14 до 35 років. Саме цей вік, як правило, визначається часом для пошуку власного я, шляхів самореалізації та проявів соціальної активності у різних її аспектах. 18-25 років – вік можливостей інтеграції в суспільство за межами звичного кола спілкування, час закріплення лідерських навичок. Варто зазначити, що найчисельнішою групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є саме студентська молодь, у цьому і полягає особливість волонтерського руху в Україні.

Б. Ананьєва, що найбільш актуально проблема формування соціальної активності особистості постає у студентському віці, оскільки цей вік є сензитивним для розвитку основних соціогенних потенцій людини. Варто зазначити, що окремі аспекти означеної проблеми вже були предметом уваги дослідників. Так, досліджено соціальну активність як психологічний феномен загалом (К. Абульханова-Славська, О. Брушлинський, М. Стегер, С. Ратнер) та особливості її прояву у різних вікових групах зокрема (І. Дралюк, К.

Маркум, О. Піонтківська, О. Харланова), зокрема, у студентській молоді (О. Кулінченко, А. Мазуренко, С. Шашенко). Виявлено вплив на формування соціальної активності: мотивації (І. Зарубінська, В. Новіков, С. Чолій), ціннісних орієнтацій (А. Волочков, Р. Павелків, Л. Романюк, Н. Шевченко), емоцій та вольових характеристик (Л. Божович, Ю. Гіппенрейтер, В. Іванніков, К. Шамлян). Вивчалася роль студентського самоврядування у контексті різних аспектів соціальної активності (Б. Вульф, В. Караковський, Л. Шеїна, С. Яновська).

Організацію волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах закладу вищої освіти вивчала З. Бондаренко; волонтерство як чинник розвитку соціальної компетенції студентів закладу вищої освіти досліджували В. Герасимова та І. Кузьменко; формування сенсожиттєвих цінностей студентської молоді у процесі волонтерської діяльності у призмі теорії та методики професійної освіти розглядала Н. Говоруха; важливість соціально-педагогічної діяльності студентських волонтерських груп підкреслювала Т. Лях; соціально-психологічну готовність молоді до волонтерської діяльності досліджувала

А. Шагурова; інституціоналізація волонтерського руху в Україні з точки зору соціальних структур та соціальних відносин вивчала І. Юрченко.

9 квітня 2021 року Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, Міністерство молоді та спорту України та ГО «Українська Волонтерська Служба» підписали Меморандум про взаєморозуміння. Сторони зобов'язалися співпрацювати для підвищення рівня культури волонтерства серед молоді, зокрема шляхом створення та розвитку Національної Волонтерської Платформи. Національна Волонтерська Платформа знайомить українську молодь з можливостями, які відкриває волонтерство та стає посередником між волонтерами та організаціями, що потребують підтримки у власних ініціативах. На платформі громадські організації можуть публікувати анонси волонтерських проєктів, а волонтери - переглядати можливості свого регіону та обирати найцікавіші ініціативи. «Для нас започаткування такої волонтерської платформи – це дуже важливий крок і ми щасливі, що розпочали його з натхненними та відповідальними партнерами. Для державної молодіжної політики – це важливий крок для подальшого визнання волонтерства в Україні, і я впевнена, що ми тільки починаємо ефективний рух у цьому напрямку», - зазначила заступниця Міністра

молоді та спорту України Марина Попатенко [4].

Наразі закладено початок співпраці громадських організацій та Міністерства молоді та спорту України, що свідчить про перспективну активну діяльність не лише вищезазначених учасників, а й безпосередньо соціальних фахівців та студентів, що можуть бути залучені для подальшої роботи.

Автори навчально-методичного посібника «Менеджмент волонтерських груп від А до Я» зазначають, що у ХХІ ст. країни світу у своїй соціальній політиці все більше зважатимуть на міжсекторальну взаємодію держави, бізнесу та громадських організацій. Саме шляхом встановлення балансу між різними силами формуватимуться цінності, встановлюватимуться пріоритети, розподілятимуться ресурси. Один із найпотужніших людських ресурсів у цьому процесі – волонтери [1, с.16].

Також варто зазначити про важливість соціальної активності для майбутнього фахівця соціальної сфери, зокрема й у процесі його навчання. У навчальному посібнику «Соціальна робота в Україні», за загальною редакцією І. Звереві, Г. Лактіонової, соціальна активність визначається, як свідомо, цілеспрямована діяльність людини, орієнтована на перетворення об'єктивних соціальних умов, на формування соціальних якостей особистості (активної життєвої позиції). Соціальна активність виступає необхідною умовою різнобічного розвитку особистості, елементом прискорення соціального розвитку. Вона може реалізовуватись у різних формах, не лише як індивідуальна, але і як групова, колективна, організаційна, спрямована на реалізацію можливостей та інтересів тих чи інших соціальних груп. Ступінь соціальної активності можна визначити, порівнюючи такі характеристики: мобільність, різноманітність способів і сфер дії, усвідомленість дій, які набувають якості суспільно значущих вчинків, використання досвіду інших суб'єктів, що допомагає розширити обсяг і посилити інтенсивність перетворювальної діяльності, залучення сил інших суб'єктів для досягнення суспільно значущих цілей, творчий потенціал, який забезпечує генерацію нових способів перетворення природи і суспільних відносин.

Розрізняють такі види соціальної активності:

- трудова (виявляється в сфері трудових відносин і характеризує суб'єкт з боку виконання ним професійних соціальних функцій);
- громадсько-політична (проявляється в діяльності людей у

сфері громадсько-політичних відносин);

- у сфері культури та побуту (діяльність суб'єкта у побуті).

Кожен із видів соціальної активності визначається знаннями, переконаннями, діями. Вивчається шляхом дослідження соціальних факторів за допомогою безпосередньо фіксованих ним об'єктивних і суб'єктивних характеристик [3, с. 31].

Сьогодні є багато можливостей бути соціально активним, розглянемо деякі з них. Вище ми вже розглянули Національну Волонтерську Платформу – проєкт, що покликаний покращувати громади, онлайн-портал, який збирає можливості волонтерства зі всієї України, допомагає волонтерам та організаціям знайти одне одного.

Наступна можливість – міжнародний молодіжний проєкт Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), через онлайн опитування у месенджерах (Telegram, Facebook Messenger, Viber) допомагає з'ясувати ставлення молоді до різних аспектів суспільного життя. Це інструмент, завдяки якому молоді люди можуть впливати на те, що для них важливо. Особливість проведення опитувань, заключається у щотижневому аналізі та дослідженні таких тем як громадська активність, насильство (булінг), толерантність, освіта, спосіб життя, соціальна активність, екологія, гендерні питання, робота, здоров'я тощо. Завдяки швидкій комунікації через месенджери є можливість залучити багато опитуваних (U-репортерів) та зібрати необхідну інформацію. В Україні станом на березень 2020 року зареєстровано понад 9 700 осіб, що беруть участь в опитуваннях, у світі ця кількість сягає 10 000 000 [2].

AIIESEC – міжнародна молодіжна некомерційна, неполітична, незалежна організація, повністю керована молоддю у віці від 18 до 29 років, метою якої є мир і реалізація лідерського та професійного потенціалу молоді шляхом міжкультурного обміну надає можливість стати учасником міжнародних стажувань. З детальною інформацією можна ознайомитись на сайті AIIESEC, проте варто зазначити, що вплив цієї організації на студентську молодь усього світу, у контексті розвитку соціальної активності є достатньо вагомим.

З вищезазначеного визначення можемо зробити узагальнення щодо важливості формування соціальної активності у майбутніх фахівців соціальної сфери, зокрема для кращого становлення їх як професіоналів.

Отже, підсумовуючи усе вищезазначене бачимо, що

волонтерська діяльність є пріоритетним напрямком не лише громадських організацій, а й важливою складовою співпраці Міністерства молоді та спорту України та громади. Соціальна активність є складовою та виступає необхідною умовою різнобічного розвитку особистості, елементом прискорення соціального розвитку.

Перспективою подальшого дослідження передбачаємо вивчення розвитку соціальної активності студентів у волонтерській діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / за ред. Т. Л. Лях. Київ : Версо-04, 2012. 288 с.

2. Про нас і контакти. *UReport* : вебсайт. URL: <https://ukraine.ureport.in/about/> (дата звернення: 10.05.2021).

3. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонової. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с.

4. ЮНІСЕФ в Україні: *ЮНІСЕФ підтримує молодіжне волонтерство разом з Міністерством молоді та спорту та ГО «Українська Волонтерська Служба»* : веб-сайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/volunteering-memo> (дата звернення: 09.05.2021).

Світлана Чернета,

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри соціальної роботи

та педагогіки вищої школи,

Волинський національний

університет імені Лесі Українки

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ ФАХІВЦЯ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Розширення сфери професійної діяльності фахівців із соціальної роботи, інтенсивність суспільних змін, упровадження нових соціальних стандартів, цінностей, системне реформування сфери надання соціальних послуг поставили концептуально нові вимоги до особистості фахівця із соціальної роботи. Як наслідок вони постають перед новими вимогами: до їх знань, умінь, особистісних якостей, якими повинен володіти фахівець. Основним завданням сучасної вищої освіти в Україні є створення практико-перетворюючої моделі навчання і виховання, орієнтованої на розвиток особистості майбутніх фахівців.